

บทที่ ๕

สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในจังหวัดหนองคาย” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในจังหวัดหนองคายโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและเพื่อรับทราบเสนอแนวทางข้อเสนอแนะในการสนับสนุนบทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในจังหวัดหนองคายซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ดำเนินการวิจัยโดยใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ใช้แบบสอบถามกับนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๑-๖ ในพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๒๑ ของจังหวัดหนองคาย ซึ่งมีทั้งหมด ๓๑ โรงเรียนทางผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างเพียง ๙ โรงเรียน จำนวนทั้งหมด ๗,๒๓๖ คน ทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๖๕ คนโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามที่จัดทำขึ้นเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลลักษณะของแบบสอบถามเป็นทั้งปลายปิดและปลายเปิด ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยหาความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และทดสอบสมมติฐานโดยใช้การทดสอบค่าที (T-test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร ๒ ตัวที่เป็นอิสระต่อกันและค่าเอฟ (F-test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรมากกว่า ๒ ตัวเมื่อพบว่า มีความแตกต่างจริงทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยมีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) และใช้การสัมภาษณ์แบบเชิงลึกโดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Technique) แล้วนำเสนอมาเป็นการเขียนแบบความเรียง

๕.๑ สรุปผลการวิจัยด้านเชิงปริมาณ

จากการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในจังหวัดหนองคายสรุปได้ดังนี้

๕.๑.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นมีอายุ ๑๗ ปี มีจำนวน ๙๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๘ มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๕ มีจำนวน ๑๐๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๗ มีผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกร มีจำนวน ๑๘๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๓ และมีระดับผลการเรียน ๓.๐๑-๓.๕๐ มีจำนวน ๑๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๒

๕.๑.๒ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในจังหวัดหนองคาย

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในจังหวัดหนองคายพบว่าความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในจังหวัดหนองคายโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๔ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้

๑) **ด้านความมีระเบียบวินัย** โดยรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน ในจังหวัดหนองคาย พบว่า พระสงฆ์สอนให้นักเรียนมีความรู้เรื่องระเบียบวินัยเป็นอย่างดีทั้งเศษกระดาศหรือขยะลงในที่ทิ้งขยะเท่านั้นอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนพระสงฆ์สอนให้นักเรียนขออนุญาตก่อนออกนอกห้องเรียนหรือนอกโรงเรียนสอนให้นักเรียนแต่งกายเรียบร้อยถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียนและสอนให้นักเรียนเข้าคิวหรือเข้าแถวเวลาซื้ออาหารหรืออุปกรณ์การศึกษา อยู่ในระดับมาก

๒) **ด้านความรับผิดชอบ** โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน ในจังหวัดหนองคาย พบว่า พระสงฆ์สอนให้นักเรียนรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองกล้ายอมรับความผิดพลาดที่ตนเองกระทำการบ้านหรือรายงานตามเวลาที่อาจารย์กำหนด อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่พระสงฆ์สอนให้นักเรียนชวนช่วยเมื่อทราบว่าเป็นเวลาทำความสะอาดและสอนให้เข้าเรียนทุกวิชาถึงแม้จะไม่ชอบในรายวิชานั้นๆ อยู่ในระดับมาก

๓) **ด้านความซื่อสัตย์สุจริต** โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๙ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน ในจังหวัดหนองคายอยู่ในระดับมากที่สุด ทุกข้อ

๔) **ด้านความเสียสละ** โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน ในจังหวัดหนองคาย พบว่า พระสงฆ์สอนให้นักเรียนรู้ความหมายของความเสียสละช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่คิดถึงผลประโยชน์ที่ตนเองได้รับ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนพระสงฆ์สอนให้นักเรียนลูกให้เด็กหญิงมีครรภ์และคนชรานั่งเสมอเมื่อขึ้นรถโดยสารประจำทางแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อนยิ้มด้วยความเต็มใจ และบริจาคสิ่งของให้กับผู้ประสบภัยตามกำลังทรัพย์ อยู่ในระดับมาก

๕) **ด้านความกตัญญูกตเวที** โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๖๘ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน ในจังหวัดหนองคาย อยู่ในระดับมากที่สุด ทุกข้อ

๖) **ด้านความขยันหมั่นเพียร** โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๐ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน ในจังหวัดหนองคาย พบว่า พระสงฆ์สอนให้นักเรียนเป็นผู้มีความขยันหมั่นเพียรในกิจต่างๆอยู่เสมอเมื่อไม่เข้าใจในการเรียนจะพยายามศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมหรือ

สอบถามครูผู้สอนมาโรงเรียนโดยสม่ำเสมอไม่ขาดเรียนหากไม่ใช่เหตุผลวิสัยจริงๆ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนพระสงฆ์สอนให้นักเรียนหมั่นทบทวนบทเรียนที่เรียนมาแต่ละวันทำการบ้านทุกวันและรู้จักค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่างๆ เช่น ห้องสมุดอินเทอร์เน็ต อยู่ในระดับมาก

๕.๑.๓ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน ในจังหวัดหนองคายจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลสรุปได้ดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ นักเรียนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในจังหวัดหนองคายโดยรวมไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้จึงปฏิเสธสมมติฐาน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในจังหวัดหนองคายไม่แตกต่างกันในทุกด้านเช่นกัน

สมมติฐานที่ ๒ นักเรียนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในจังหวัดหนองคายโดยรวมไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้จึงปฏิเสธสมมติฐาน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในจังหวัดหนองคายไม่แตกต่างกันในทุกด้านเช่นกัน

สมมติฐานที่ ๓ นักเรียนที่มีอาชีพผู้ปกครองต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในจังหวัดหนองคายโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้จึงปฏิเสธสมมติฐาน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพผู้ปกครองต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในจังหวัดหนองคายไม่แตกต่างกันในทุกด้านเช่นกัน

สมมติฐานที่ ๔ นักเรียนที่มีระดับผลการเรียนต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในจังหวัดหนองคายโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้จึงปฏิเสธสมมติฐาน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับผลการเรียนต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในจังหวัดหนองคายไม่แตกต่างกันในทุกด้านเช่นกัน

๕.๑.๔ ข้อเสนอแนะ ในการสนับสนุนบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในจังหวัดหนองคายภาพรวมสรุปได้ดังนี้

๑. ข้อเสนอแนะ ด้านความระเบียบวินัย โรงเรียนควรส่งเสริมให้พระสงฆ์เข้าไปอบรมสั่งสอนเพื่อให้นักเรียนรับรู้ถึงประโยชน์ของการอยู่ในระเบียบวินัยอย่างสม่ำเสมอ และพัฒนากฎระเบียบที่ได้จากการอบรมนำไปต่อยอดให้นักเรียนในโรงเรียนได้นำเอาหลักการมีระเบียบวินัยนำไปปฏิบัติได้ถูกต้องและส่งเสริมในการสร้างระเบียบวินัยให้นักเรียนจนติดเป็นนิสัย เริ่มตั้งแต่การแต่งกาย การทักทายให้เป็นที่ แม้แต่การเข้าห้องเรียนหรือการออกห้องเรียนต้องได้รับการอนุญาตจากครูประจำรายวิชาก่อนอันเป็นวินัยในเบื้องต้น จนสามารถนำระเบียบวินัยที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ใน

ชีวิตประจำวันได้ ท้ายที่สุดนักเรียนก็จะเห็นถึงคุณค่าชีวิตที่มีระเบียบวินัยว่า นอกจากตนเองจะก้าวสู่ความสำเร็จแล้ว ยังสามารถพัฒนาสังคมให้มีระเบียบได้อีกด้วย

๒. ข้อเสนอแนะ ด้านความรับผิดชอบ โรงเรียนควรส่งเสริมและพัฒนาให้มีการอบรมหรือการสอนในเรื่องความรับผิดชอบในวิชาที่เรียนหรือการรับผิดชอบในด้านอื่นๆ และส่งเสริมในการจัดกิจกรรมการสอนที่แทรกความรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบในรายวิชาที่เรียนให้มากยิ่งขึ้น เริ่มตั้งแต่ความรับผิดชอบในตนเอง การส่งการบ้านให้ตรงเวลา การดูแลความสะอาดภายในห้องเรียน หรือการยอมรับในการกระทำของตนเอง เป็นต้น เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เห็นความสำคัญของการรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวมไปพัฒนาให้เกิดเป็นอุปนิสัยและสามารถนำความรับผิดชอบที่ได้รับการอบรมดังกล่าวไปใช้ในชีวิตประจำวันอันเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมต่อไป

๓. ข้อเสนอแนะ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต โรงเรียนควรส่งเสริมและพัฒนาให้มีการอบรมสั่งสอนให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและเห็นประโยชน์ของความซื่อสัตย์สุจริตให้มากยิ่งขึ้น และชี้ให้เห็นโทษของการทุจริตคดโกง ควรปลูกฝังให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์ ไม่พูดโกหก ไม่หยิบฉวยของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือนำสิ่งของมีค่าที่ผู้อื่นลืมหรือทำตกไว้ส่งคุณครูเพื่อตามหาเจ้าของ

๔. ข้อเสนอแนะ ด้านความเสียสละ โรงเรียนควรส่งเสริมและพัฒนาให้มีการอบรมเกี่ยวกับความเสียสละ เพื่อให้นักเรียนได้เห็นแล้วนำไปเป็นแบบอย่าง โดยเฉพาะในเรื่องการอยู่ร่วมกันในสังคม ทุกคนในสังคมต้องมีความใจเอื้อเพื่อเสียสละแบ่งปัน ช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่คิดถึงผลประโยชน์หรือลูกให้เด็กหญิงมีครรภ์และคนชรานั่งเสมอเมื่อขึ้นรถโดยสารประจำทาง เป็นต้น

๕. ข้อเสนอแนะ ด้านความกตัญญูกตเวที โรงเรียนควรส่งเสริมและพัฒนาให้มีการอบรมสั่งสอนให้นักเรียนรู้และเข้าใจความหมายของความกตัญญูกตเวที ดูแลพ่อแม่ผู้ปกครอง รวมถึงเชื่อฟังคำสอนของพ่อแม่และคุณครู รู้จักช่วยผู้ปกครองทำงานบ้านเสมอเมื่อกลับจากโรงเรียน

๖. ข้อเสนอแนะ ด้านความขยันหมั่นเพียร โรงเรียนควรส่งเสริมและพัฒนาให้มีการอบรมสั่งสอนให้นักเรียนเป็นผู้มีความขยันหมั่นเพียรในกิจต่างๆ อยู่เสมอ โดยเฉพาะการมาโรงเรียนให้สม่ำเสมอ ไม่ขาดเรียนหากไม่ใช่เหตุผลวิสัยจริงๆ หรือถ้าเมื่อไม่เข้าใจในการเรียนจะพยายามศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมหรือสอบถามครูผู้สอนและหมั่นทบทวนบทเรียนที่เรียนมาแต่ละวันและทำการบ้านทุกวัน

๕.๒ อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในจังหวัดหนองคาย” ผู้วิจัยพบประเด็นของผลการวิจัยที่สามารถนำมาเสนอเพื่อทำการอภิปรายและประกอบแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังรายละเอียดต่อไปนี้

๕.๒.๑ จากการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน ในจังหวัดหนองคายพบว่าความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน ในจังหวัดหนองคายโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๔ และในแต่ละด้านมีข้อคำถามในแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในการอภิปรายผลดังนี้

๑) ด้านความมีระเบียบวินัย

จากการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน ในจังหวัดหนองคาย อยู่ในระดับมาก เพราะเหตุที่ พระสงฆ์สอนให้นักเรียนมีความรู้เรื่องระเบียบวินัย เริ่มตั้งแต่การแต่งกายให้เรียบร้อย ทั้งเศษกระดาดหรือขยະให้ล้าง การขออนุญาตก่อนออกนอกห้องเรียนหรือนอกโรงเรียนหรือแม้แต่เข้าคิวหรือเข้าแถวเวลาซื้ออาหารหรืออุปกรณ์การศึกษา เป็นต้น อันเป็นจุดเริ่มต้นในความเป็นระเบียบเรียบร้อยในโรงเรียนและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ **อ่อนศรี ทองไพจิตร** ที่ได้กล่าวไว้ในงานวิจัยเรื่อง “จริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทราเขต ๑” ว่า ความมีระเบียบวินัยเป็นการควบคุมตนเองตามกฎหมายข้อบังคับระเบียบแบบแผนเพื่อความสุขในชีวิตของตนและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม^๑ และสอดคล้องกับ **สุสิทธิ์ รัตนะเจริญชัย** ที่ได้กล่าวไว้ในงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาจริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น” ว่า ความมีระเบียบวินัย โดยเน้นให้รู้จักปฏิบัติตามที่มีรูปแบบมีขั้นตอนฟังความคิดเห็นของผู้อื่นการอยู่ในชั้นเรียนการทำความเคารพมีวินัยในการเล่นกีฬาซึ่งเป็นสื่อเชื่อมโยงให้เคารพกฎหมายและระเบียบของสังคมต่อไป^๒

๒) ด้านความรับผิดชอบ

ด้านความรับผิดชอบจากการศึกษาพบว่าความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน ในจังหวัดหนองคาย อยู่ในระดับมากที่สุด เพราะเหตุที่พระสอนหรืออบรมในโรงเรียนนั้น มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง กล้ายอมรับในสิ่งที่ตนเองกระทำ หรือส่งการบ้านหรือรายงานตามเวลาที่อาจารย์กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับ **เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์** ที่ได้อธิบายลักษณะของผู้ที่มีความรับผิดชอบไว้ในหนังสือ “ลักษณะชีวิตสู่ความสำเร็จ ๒” ว่า ต้องยอมรับในสิ่งที่ตนเองได้กระทำ^๓ และสอดคล้องกับ **ผ่องศรี สามศรีทอง** ได้กล่าวไว้ในงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนธัญรัตน์จังหวัดปทุมธานี” ความรับผิดชอบ คือความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพันและละเอียดรอบคอบยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย^๔

^๑ อ่อนศรี ทองไพจิตร, “จริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทราเขต ๑”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ๒๕๔๘), หน้า ๒๔.

^๒ สุสิทธิ์ รัตนะเจริญธรรม, “การศึกษาจริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๗), หน้า ๓๔-๓๕.

^๓ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, **ลักษณะชีวิตสู่ความสำเร็จ ๒**, (กรุงเทพมหานคร : ชัคเชสมิเดีย, ๒๕๔๑), หน้า ๘๔ - ๘๕.

^๔ ผ่องศรี สามศรีทอง, “การศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนธัญรัตน์จังหวัดปทุมธานี”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๘), หน้า ๒๙.

๓) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต

ด้านความซื่อสัตย์สุจริต จากการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน ในจังหวัดหนองคาย อยู่ในระดับมากที่สุด เพราะเหตุที่พระสงฆ์สอนโดยมุ่งเน้นให้นักเรียนได้ทราบถึงคุณประโยชน์ของความซื่อสัตย์สุจริต ไม่ให้พูดโกหก ไม่หยิบฉวยของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือให้นำสิ่งของมีค่าที่ผู้อื่นลืมหรือทำตกไว้ส่งคุณครูเพื่อตามหาเจ้าของ ซึ่งสอดคล้องกับ**ฐิตินันท์ ภควัฒนการ** ได้กล่าวไว้ในงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม” ว่าความซื่อสัตย์ มีคุณลักษณะการกระทำหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความซื่อสัตย์ดังนี้ ๑) ปฏิบัติตนเหมาะสมตามหน้าที่ ๒) ซื่อตรงต่อตนเองและ ๓) ซื่อตรงต่อผู้อื่น^๕ และสอดคล้องกับ**ชูวงศ์ ฉายะบุตร และมุงหมาย ซื่อตรง** ที่ได้กล่าวใน “หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐานหน้าที่พลเมืองวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ช่วงชั้นที่ ๓ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม” ว่า ความซื่อสัตย์ เป็นการปฏิบัติตนทางกายทางวาจาและทางใจที่ตรงไปตรงมาไม่แสดงความคดโกงไม่หลอกลวงไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น^๖

๔) ด้านความเสียสละ

ด้านความเสียสละ จากการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน ในจังหวัดหนองคาย อยู่ในระดับมากที่สุด เพราะเหตุที่พระสงฆ์สอนโดยมุ่งเน้นให้นักเรียนรู้ความหมายของความเสียสละ รู้จักช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่คิดถึงผลประโยชน์ที่ตนเองได้รับ รู้จักแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อนด้วยความเต็มใจ ซึ่งสอดคล้องกับ **กระมล ทองธรรมชาติและคณะ** อธิบายไว้ใน “หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐานหน้าที่พลเมืองวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม ม.๔ - ม.๖ ช่วงชั้นที่ ๔ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม” การเสียสละ มีความหมายใน ๒ ด้าน คือ ด้านใน เป็นการสละกิเลส สละโลก โกรธ หลง ความตระหนี่ถี่เหนียวความยึดติดความเห็นแก่ตัวออกจากใจและด้านนอก เป็นการสละวัตถุสิ่งของหรือสิ่งที่เป็รูปรธรรมที่มองเห็นได้อันเป็นผลมาจากการเสียสละด้านใน^๗ และสอดคล้องกับ **ปริญญาดันสกุล** ที่ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “ศาสตร์แห่งผู้นำ” ว่า ความเสียสละ เป็นการให้ในสิ่งที่ตนมีแก่ผู้ไม่มีเพื่อให้บุคคลนั้นพ้นทุกข์โดยสิ่งที่มั้นนั้นเมื่อให้ไปแล้วอาจจะหมดไปหรือเหลือน้อยลงและเป็นการให้ที่ไม่หวังจะเอาคืน^๘

^๕ ฐิตินันท์ ภควัฒนการ, “การศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.” วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, ๒๕๕๐), หน้า ๑๗.

^๖ ชูวงศ์ฉายะบุตรและมุงหมายซื่อตรง, หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐานหน้าที่พลเมืองวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ช่วงชั้นที่ ๓ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๘), หน้า ๗.

^๗ กระมล ทองธรรมชาติและคณะ, หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐานหน้าที่พลเมืองวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม ม.๔ - ม.๖ ช่วงชั้นที่ ๔ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๔๗), หน้า ๑๑๐.

^๘ ปริญญาดันสกุล, ศาสตร์แห่งผู้นำ, (กรุงเทพมหานคร : จิตจักรวาล, ๒๕๔๓), หน้า ๖๐.

๕) ด้านความกตัญญูกตเวที

ด้านความกตัญญูกตเวที จากการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน ในจังหวัดหนองคาย อยู่ในระดับมากที่สุด เพราะเหตุที่พระสงฆ์สอนโดยมุ่งเน้นให้นักเรียนรู้และเข้าใจความหมายของความกตัญญูกตเวที ให้เชื่อฟังคำสอนของพ่อแม่และคุณครู ดูแลพ่อแม่ผู้ปกครองเมื่อท่านเจ็บป่วยและช่วยผู้ปกครองทำงานบ้านเสมอเมื่อกลับจากโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ**พระเทพวิสุทธิเมธี** ที่กล่าวไว้ในหนังสือ “กตัญญูกตเวทีเป็นเครื่องหมายของคนดี” ว่า กตัญญูกตเวที คือ ความรู้และการยอมรับรู้ในบุญคุณของบุคคล สัตว์ สิ่งของ และธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ที่มีต่อตัวเราทั้งทางตรงและทางอ้อม และพยายามกระทำ ตอบด้วยการทดแทนพระคุณ ช่วยเหลืออุปการะ ยกย่อง บำรุง รักษาให้คงอยู่ในสภาพที่ดียิ่งขึ้น เพื่อความสงบสุขของสังคม และเพื่อความสมดุลทางธรรมชาติสิ่งแวดล้อม^๙

๖) ด้านความขยันหมั่นเพียร

ด้านความขยันหมั่นเพียร จากการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน ในจังหวัดหนองคายอยู่ในระดับมากที่สุด เพราะเหตุที่พระสงฆ์สอนโดยมุ่งเน้นให้นักเรียนเป็นผู้มีความขยันหมั่นเพียรในกิจต่างๆ ค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่างๆ มาโรงเรียนโดยสม่ำเสมอ ไม่มีความย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการเรียน การทำงานหรือปัญหาที่เกิดขึ้นในด้านต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับ**พระพรหมคุณาภรณ์** ที่กล่าวไว้ในหนังสือ “พุทธธรรม ฉบับขยายความ” ว่า วิริยะ เป็นความเพียร ความอาจหาญ แกล้วกล้า บากบั่น ก้าวไป ใจสู้ ไม่ย่อท้อ ไม่หวั่นกลัว ต่ออุปสรรค และความยากลำบาก ความเข้มแข็ง กระตือรือร้น ยกจิตไว้ได้จากความหดหู่ถดถอยหรือท้อแท้ ความเพียรเพื่อละอกุศลธรรม และทำกุศลธรรมให้ถึงพร้อมไม่ทอดธุระในกุศลธรรม^{๑๐} และสอดคล้องกับ**สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์** ที่กล่าวไว้ในหนังสือ “พระโอวาทธรรมบรรยาย เล่ม ๑” ว่า “วิริยะ ความเป็นผู้กล้าหาญ ศัพท์เดิมคือ วีระ แปลว่ากล้า ลงปัจจัยตามไวยากรณ์เป็นวิริยะ แปลว่าความเป็นผู้กล้า ที่เรียกว่าความเพียร เพราะมีอาการให้กล้าหาญ ไม่ย่อท้อ”^{๑๑}

^๙ พระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ), กตัญญูกตเวทีเป็นเครื่องหมายของคนดี, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๓๖), หน้า ๖-๗.

^{๑๐} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับขยายความ, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๙), หน้า ๘๔๔, ๘๗๕, ๘๘๐.

^{๑๑} สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์, พระโอวาทธรรมบรรยาย เล่ม ๑, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๑๕), หน้า ๑๙๐-๑๙๒.

๕.๒.๒ จากผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน ในจังหวัดหนองคาย โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

๑) จากผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน ในจังหวัดหนองคาย ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ**พระใบฎีกาไพศาล กมฺพาลี (มณฑลทอง)** ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในจังหวัดนครปฐม พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพผู้ปกครองและระดับผลการเรียน มีผลให้ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในจังหวัดนครปฐม ไม่แตกต่างกัน^{๑๒}

๒) จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน ในจังหวัดหนองคาย ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ**ผกา มาศ อ่อนบรรจง** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาต่อการอบรมจริยธรรมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา” พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาต่อการอบรมจริยธรรม โดยจำแนกตาม เพศ อายุ และระดับผลการเรียน พบว่า ไม่พบความแตกต่าง^{๑๓}

๓) จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีอาชีพผู้ปกครองต่างกันมีความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน ในจังหวัดหนองคาย ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ **พระครูประทีปธรรมนาถ (ชุตินฺธโร)** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนคลองเจริญราษฎร์ อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ” พบว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและ จริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนคลองเจริญราษฎร์ อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ตามเพศ, อายุ,อาชีพของครอบครัว รายได้ของครอบครัว ไม่มีความแตกต่างกัน^{๑๔}

๔) จากผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่มีระดับผลการเรียนต่างกันมีความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน ในจังหวัดหนองคาย ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ**เบญจมาศ เอี่ยมอ้อม**ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชรตามทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอน” พบว่า มีการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในภาพรวม

^{๑๒} พระใบฎีกาไพศาล กมฺพาลี (มณฑลทอง), “บทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในจังหวัดนครปฐม”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า (๒).

^{๑๓} ผกา มาศ อ่อนบรรจง, “ความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาต่อการอบรมจริยธรรมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๑๒.

^{๑๔} พระครูประทีปธรรมนาถ (ชุตินฺธโร), “การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรม ของนักเรียนโรงเรียนคลองเจริญราษฎร์ อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), บทคัดย่อ.

และรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนเป็นหน้าที่ขอครูทุกคนที่ต้องปฏิบัติภารกิจหน้าที่การเรียนการสอนให้เป็นไปตามนโยบายและตามหลักสูตร นอกจากนี้ในระดับการเรียนการสอนของครูจะต้องอบรมความประพฤตินักเรียนพร้อมไปกับการสอน ครูต้องเอาใจใส่สังเกตนักเรียนทั้งการแต่งกาย คำพูด มารยาททุกครั้งที่เข้าสอน และต้องประพฤติปฏิบัติเป็นตัวอย่างที่ดีประกอบการสอน และต้องปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามจรรยาบรรณของครูด้วย จึงทำให้ทัศนคติของครูในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนไม่แตกต่างกัน^{๑๕}

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน ในจังหวัดหนองคาย” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะโดยทั่วไป

๑) ผู้บริหารโรงเรียนในเขตอำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ควรส่งเสริมและพัฒนาเรื่องความมีระเบียบวินัยให้แก่เด็กโรงเรียนและฝึกอบรมความมีระเบียบวินัยแก่เด็กนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๒) ผู้บริหารโรงเรียนในเขตอำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ควรส่งเสริมให้เด็กนักเรียนมีความรับผิดชอบในการเรียนให้มากขึ้น

๓) ผู้บริหารโรงเรียนในเขตอำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ควรส่งเสริมและพัฒนาการปลูกฝังให้รู้จักความซื่อสัตย์สุจริตและเอาผลของด้านธรรมะมาประกอบให้เห็นเหตุและผลให้มากยิ่งขึ้น

๔) ผู้บริหารโรงเรียนในเขตอำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ควรพัฒนาจัดการอบรมค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็กนักเรียนในทุกระดับให้มีความเสียสละมากยิ่งขึ้น

๕) ผู้บริหารโรงเรียนในเขตอำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ควรส่งเสริมและพัฒนาให้เด็กนักเรียนรู้จักความกตัญญูกตเวทีแก่บุพการีชนให้มากยิ่งขึ้น

๖) ผู้บริหารโรงเรียนในเขตอำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ควรส่งเสริมของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในด้านความขยันหมั่นเพียรให้มากยิ่งขึ้น

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

หากมีการวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในจังหวัดหนองคายในครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการดำเนินการวิจัยในลักษณะดังต่อไปนี้

๑) ศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยแก่เด็กและเยาวชนในจังหวัดหนองคาย

^{๑๕} เบญจมาศเอี่ยมอ้อม, “การส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชรตามทัศนคติของผู้บริหารและคณะครูผู้สอน”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา (บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร, ๒๕๔๓), หน้า ๑๐๖.

๒) ศึกษาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบแก่เยาวชนของโรงเรียนในเขตจังหวัดหนองคาย

๓) ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาการปลูกฝังให้รู้จักความซื่อสัตย์สุจริตให้แก่เยาวชนในจังหวัดหนองคาย

๔) ศึกษาการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความเสียสละของพระสงฆ์ในเขตจังหวัดหนองคาย

๕) ศึกษาส่งเสริมและพัฒนาให้แก่นักเรียนด้านความกตัญญูกตเวทีของพระสงฆ์ในเขตจังหวัดหนองคาย

๖) ศึกษาแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านความขยันหมั่นเพียรแก่เยาวชนของพระสงฆ์ในเขตจังหวัดหนองคาย